

Pregledni rad

UDK 342.826(497.6)

DOI 10.7251/SVR1307105H

COBISS.BH-ID 393448

**NEZAVISNI KANDIDATI U IZBORNOM
PROCESU**

Dr sc. Nusret H. Hamidović¹

Opština Sapna

Apstrakt: Demokratizacija društva na prostorima Bosne i Hercegovine, započeta devedesetih godina prošlog vijeka, donijela je razvoj drugog i drugačijeg mišljenja i formiranja političkih subjekata koji su se takmičili na izborima. I pored nesretnih događanja, koji su se dogodili u prvoj fazi uvođenja višestranačja, demokratizacija se razvijala uporedo sa razvojem političkih subjekata. Slabljenje nacionalnih političkih subjekata traje postepeno, a na račun toga nastajaju nove političke stranke i ohrabruju se pojedinci za kandidovanje na izborima. Lokalni izbori su posebno značajni za funkcionisanje stvarne vlasti, koja je u neposrednom kontaktu sa građanima, te je velika odgovornost pojedinaca da se kandiduje za lokalne izbore. Takve kandidate nazivaju nezavisnim i odgovorni su biračima koji su ih birali.

Na lokalnim izborima održanim u oktobru 2012. godine, prema podacima Centralne izborne komisije BiH, uslove su ispunili i bili ovjereni sljedeći kandidati: 279 za redovni postupak i 51 ovjereni nezavisni kandidat za popunu garantiranih mandata za pripadnike nacionalnih manjina.² Ovaj rad je rađen na osnovu planirane i provedene kampanje nezavisnih kandidata za načelnika i vijećnike općine Sapna, te analize ostvarenih rezultata ovih kandidata na lokalnim izborima 2012. godine.

Ključne riječi: *nezavisni kandidat/i, izbori, izborna kampanja.*

UVOD

Ovom radu prethodio je naučni rad prezentovan jula 2012. godine na međunarodnom naučnom skupu „Politička kultura, dijalog, tolerancija i demokratija u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini – stanje, putevi i perspektive za lokalne izbore 2012. godine“ koji je održan u hotelu „Bosna“ u Banjoj Luci u organizaciji Evropskog defnologija centra Banja Luka. Rad pod nazivom „Entropija političkog sistema i izbornog procesa u opštini Sapna i moguće koristi takvog stanja za lokalne izbore 2012. godine“, bio je rad na započetom procesu kandidovanja nezavisnih kandidata za te lokalne izbore.

¹ Općina Sapna, pomoćnik opštinskog načelnika, e-mail: nusko_42@hotmail.com

² www.Izbori.ba, Pregled ovjerenih nezavisnih kandidata za Lokalne izbore 2012.

Osnovu rada čini naučna analiza entropije političkog sistema i entropije izbornog procesa, kao i mogućnosti koje pruža lepeza političkih subjekata, koji su djelovali na teritoriji općine Sapna, kao i kandidovanje i pobjedu nezavisnih kandidata. Na osnovu istraživanja i analize podataka došlo se do zaključka da je potrebno uraditi kvalitetan izborni program, koji bi iskoristio slabosti najjačih političkih subjekata na prostoru općine za pridobijanje njihovih glasača koji bi glasali za nezavisne kandidate. Analizom je ustanovljeno da od osnivanja općine Sapna, marta 1998. godine, do lokalnih izbora 2012. godine, apsolutnu vlast činila je Stranka demokratske akcije, zatim Stranka za Bosnu i Hercegovinu, te Socijal-demokratska partija BiH, koje su imale vijećnike u općinskom vijeću. Samo jednog od 15 vijećnika u općinskom vijeću imala je Bosanska stranka. Iz ovoga dokumenta slijedi program aktivnosti nezavisnih kandidata oko dobijanja saglasnosti Centralne izborne komisije, kao i politike njihovog udruživanja u liste nezavisnih kandidata.

LOKALNI IZBORI

Izbor predstavlja formalni proces donošenja odluke, kada birači, koji imaju pravo glasa u izornoj jedinici, na izborima, a u lokalnoj zajednici - lokalnim izborima, biraju svoje predstavnike u vlast.

Izborni sistemi su definisani ustavima i zakonima kojima se precizno uređuje izborni proces, a taj sistem se provođenjem, odnosno glasanjem, pretvara u političku odluku. **Izborni proces** predstavlja red radnji i postupaka političkih subjekata i nezavisnih kandidata, od momenta pripreme za izbore, do postupka registracije i prijave pojedinca ili političke partije, pa sve do okončanja izbornog postupka koji rezultira saopštenjem Centralne izborne komisije BiH o rezultatima postignutim na izborima, odnosno čina verifikacije izbornih rezultata, čime se izborni postupak završava, ukoliko se izuzme žalbeni postupak.³

Lokalni izbori predstavljaju neposredne izbore u jedinici lokalne samouprave – općine, za funkciju načelnika ili općinskog vijećnika. Lokalne izbore raspisuje Centralna izborna komisija za prostor cijele BiH, a provode Općinske izborne komisije putem operativnih tijela biračkih odbora. U Bosni i Hercegovini, od uvođenja višestranačja, ako se izuzmu izbori 1990. godine, održano je ukupno šest općinskih izbora, i to: 1997, 1998⁴, 2000, 2004, 2008. i 2012. godine. Pet izbora su bili redovni izbori, dok su izbori 1998. godine bili raspisani samo za općine nastale Zakonom o konstituisanju novih općina, donesenim početkom 1998. godine.

Prema podacima Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, izbori za općinu Sapna, prije lokalnih izbora 2012. godine, organizovani su: 1998, 2000, 2004. i 2008. godine.

³ Hamidović, N. 2012: „Entropija političkog sistema i izbornog procesa u opštini Sapna i moguće koristi takvog stanja za lokalne izbore 2012. godine“, Banja Luka, Evropski defnologija centar.

⁴ Lokalni izbori za novo formirane općine u Federaciji BiH.

Na izborima 1998. godine, od ukupno izašlih na izbore 4750 birača, 4653 listića su bila važeća, od čega su politički subjekti dobili:

- Koalicija za cjelovitu i demokratsku Bosnu i Hercegovinu (SDA BiH, Stranka BiH, Liberali BiH, GDS) 4334 glasa ili 19 vijećnika općinskog vijeća,
- SDP – Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine 234 glasa ili 1 vijećnik općinskog vijeća,
- Socijaldemokrati BiH 65 glasova – nisu ušli u vijeće
- Radnička demokratska partija BiH 20 glasova - nisu ušli u vijeće.⁵

Na izborima 2000. godine za općinu Sapna su bili sljedeći rezultati.

Politička stranka / Koalicija / Nezavisni kandidat	Broj glasova	%	Broj mandata
'Kns-zaštite ljudskih prava boraca i građana Pravde i morala'/BH	43	1,1	0
SDP - Socijaldemokratska partija Bosne Hercegovine - socijaldemokrati	617	17,1	2
Stranka za Bosnu i Hercegovinu	743	19,3	3
Bosanskohercegovačka patriotska stranka - BPS	135	3,5	1
Radnička demokratska partija Bosne i Hercegovine	9	0,2	0
Stranka demokratske akcije - SDA	2262	58,7	9
Ukupno:	3852	100	15

Iz navedenih rezultata za lokalne izbore vidimo da su izbori u općini Sapna bili organizovani u razmaku od dvije godine, te da je na prvim izborima Koalicija za cjelovitu i demokratsku Bosnu i Hercegovinu, koju su sačinjavale Stranka demokratske akcije - SDA BiH, Stranka za Bosnu i Hercegovinu - SBiH, Liberali BiH i Građanska demokratska stranka - GDS, osvojila 4334 glasa i 19 mandata u općinskom vijeću, te Socijaldemokratska partija Bosne Hercegovine – SDP 234 glasa i 1 mandat u općinskom vijeću, dok ostale političke partije nisu osvojile dovoljan broj glasova za ulazak u općinsko vijeće.

Lokalni izbori, održani 1998. i 2000. godine, bili su takvi da su ovladavale emocije ratnih zbivanja, te su stoga novoformirane političke partije, iako su nastale nezadovoljstvom prije svih, politikom SDA kojoj su pripadali, odnosili političkoj partiji manje birača nego što su procjenjivali prilikom napuštanja te partije i formiranja nove. Činjenica je da je 2000. godine došlo do demokratizacije u mnogo većem procentu nego 1998, no ipak na ovim izborima nije bilo nezavisnih kandidata za bilo koju funkciju, niti za načelnika općine, niti za općinsko vijeće.

⁵ www.izbori.ba, rezultati izbora 1998. godine

Lokalni izbori održani su 2004. godine sa sljedećim rezultatima:

Politička stranka / Koalicija / Nezavisni kandidat	Broj glasova	%	Broj mandata
Stranka demokratske akcije - SDA	2301	64,09	10
SDP - Socijaldemokratska partija Bosne Hercegovine - socijaldemokrati	549	15,29	2
Stranka za Bosnu i Hercegovinu	568	15,82	3
Bosanskohercegovačka patriotska stranka - BPS	58	1,62	0
Stranka penzionera - umirovljenika BiH	67	1,87	0
SDU - Socijaldemokratska unija BIH	47	1,31	0
Ukupno:	3590	100	15

Izbori 2008. godine su bili izbori koje su pratile neke statistički nedopustive oscilacije, odnosno povećanja broja birača koji su izašli na izbore. Ti rezultati izgledaju ovako:

Politička stranka / Koalicija / Nezavisni kandidat	Broj glasova	%	Broj mandata
Stranka demokratske akcije - SDA	3122	53,86	8
Stranka za Bosnu i Hercegovinu	1461	25,20	4
SDP - Socijaldemokratska partija Bosne Hercegovine - socijaldemokrati	703	12,13	2
BOSS - Bosanska stranka - Mirnes Ajanović	258	4,45	1
<u>Stranka demokratske aktivnosti za evropsku BiH a-SDA</u>	121	2,09	0
Savez nezavisnih socijaldemokrata - SNSD - Milorad Dodik	47	0,74	0
<u>Demokratska stranka invalida Tuzla</u>	43	0,73	0
Narodna stranka radom za boljitak	42	0,72	0
Ukupno:	5797	100	15

Analizom lokalnih izbora 1998 – 2008. godine može se izvesti zaključak da je SDA na prostoru općine Sapna na svim izborima bila dominantna i imala natpolovičnu većinu u općinskom vijeću. Iako je prve godine na izbore izašla u koaliciji, SDA je imala i u toj koaliciji svoju većinu. Na svim poslijeratnim lokalnim izborima SDA je imala načelnika općine. Dakle, vlast je bila dominantno u rukama ove političke partije.

Posmatrajući rezultate naprijed navedenih lokalnih izbora, može se uočiti da nije bilo nezavisnih kandidata za općinsko vijeće, već su se za izbore, isključivo, kandidovale političke partije, dok se na izborima 2008. godine, prvi put, pojavio jedan nezavisni kandidat za načelnika općine, koji je osvojio 14,89 % glasova, što je predstavljalo dobar izborni rezultat.

LOKALNI IZBORI 2012. GODINE

Naprijed je već rečeno da je na lokalnim izborima, održanim u oktobru 2012. godine, prema podacima Centralne izborne komisije BiH uslove ispunilo 279 nezavisnih kandidata i 51 nezavisni kandidat za popunu garantiranih mandata za pripadnike nacionalnih manjina. Interesantno je, da se na prostoru općine Sapna, samo jedan kandidat kandidovao kao nezavisni u proteklim postratnim lokalnim izbornim procesima, i to za načelnika općine, a 2012. godine, za lokalne izbore se kandidovao jedan kandidat za načelnika općine i 13 kandidata za općinsko vijeće.

Nakon sticanja uslova i ovjere nezavisnih kandidata, njih 11 je odlučilo da zajednički nastupe, i to 10 nezavisnih kandidata za općinsko vijeće, formirajući dvije nezavisne liste od 8 kandidata na jednoj listi i 2 kandidata na drugoj listi, te jedan zajednički nezavisni kandidat za načelnika općine. Dva nezavisna kandidata za općinsko vijeće nisu se pridružili ovim listama, tako da je jedan od njih nastupao samostalno, dok je drugi, koristeći predizbornu političku emocionalnu komponentu, iskoristio priliku da zajedno sa kandidatom za načelnika općine ispred SDA koalira, na taj način što je lobirao birače da glasaju za njega kao nezavisnog kandidata i za načelnika – kandidata ispred SDA.

Planiranje učesća na lokalnim izborima

Planiranje je intelektualno zahtjevan proces, koji traži svjesno određivanje smjerova djelovanja i temeljenje odluka na svrsi, znanju i ispravnim procjenama. Planiranje je najbitniji zadatak menadžera u oblikovanju okruženja, odnosno organizacije, kako bi djelovanje pojedinaca, koji rade zajednički u grupama, bilo učinkovito. Planiranje je kreativni proces kojim se unaprijed određuje smjer akcija organizacije i predstavlja proces utvrđivanja vizije, misije i ciljeva organizacije, izbor strategija za ostvarenje ciljeva, te utvrđivanje žrtava i koristi koje organizacija ima ostvarenjem tih ciljeva.⁶

Planiranje u politici obuhvata političku analizu situacije okruženja, realne statističke pokazatelje i utvrđivanje ciljeva koje treba postići kombinacijom tih pokazatelja, sopstvenih znanja i sposobnosti, koristeći se političkim resursima, emocijom i medijima. Politički resursi su, prije svih, birači, političko okruženje, entropija sistema konkurentnih političkih subjekata, ljudski potencijal političkog subjekta i sredstva komunikacije.

Politička analiza predstavlja procjenu kandidata u odnosu na snagu kojom raspolažu i „kredit glasova“ drugih. Druga vrsta podataka je sadržana u političkoj platformi partije ili liste nezavisnih kandidata. Kampanja služi da platforma ili lista budu na vrijeme predstavljeni javnom mnjenju – biračima na prostoru jedne izborne jedinice.⁷

U okviru procesa planiranja za lokalne izbore 2012. godine, trebalo je uraditi „političku platformu nezavisnih kandidata“, koja će pokazati na

⁶ Marušić, E. 2012: Planiranje, Split, Pomorski fakultet.

⁷ Bongrand, M. 1986: Le marketing politique, France, Presses Universtarias, s. 42.

koji način pristupiti izbornom procesu da bi se zadobilo povjerenje budućih birača. Plan je bio urađen pod kodnim nazivom „Građevinska dozvola 2012“. On se prije svega odnosio na planiranje mogućeg ulaska nezavisnih kandidata u izbornu utrku i njihove šanse u odnosu na političke subjekte koji imaju „svoje birače“ i političku infrastrukturu.

„Građevinska dozvola 2012“⁸

Situacija na terenu je takva da je zemljište na kojem treba graditi veoma porozno. Iako ima niz nedostataka, ovdje se trebaju tražiti pozitivne osobine poroznosti, te iskoristiti mogućnosti koje pruža takav teren. Na ovakvim lokacijama postoji mogućnost, uz dobro ispitivanje tla i temeljenje, u skladu sa uslovima, izgraditi stabilan objekat koji će zadovoljiti sve uslove gradnje. Na lokacijama gdje postoji mogućnost velike poroznosti, postojeći projektanti planiraju isprojektovati sistem u kojem će, s obzirom na lošu strukturu ljudskih potencijala, ugraditi iskustvene metode kako bi objekat ostao stabilan. Konsultanti⁹ bi trebali posebno posmatrati takve lokalitete i planirati da se na takvim lokacijama postave „stubovi samci“¹⁰ koji mogu podnijeti određena opterećenja na koje projektanti, iz ovih ili onih razloga, nisu računali. Posebnu pažnju treba posvetiti krovu¹¹ bi trebao biti vidljiv, privlačan za oči, trebao bi plijeniti na prvi pogled. Ne mora se svima svidjeti, ali bi morao privući pažnju većine prolaznika.

Šta raditi da se dobije građevinska dozvola za ovakav teren?

1. Izbor projektnog tima¹² (projektanta),
2. Odabir konsultanata (dva ili više),
3. Geološki radovi (ispitivanje terena),
4. Otvaranje posebnog računa za prikupljanje donatorskih sredstava za gradnju ovoga objekta (neophodno je sredstva naći i iz drugih izvora, jer se pretpostavlja da se ne može prikupiti dovoljno donatorskih sredstava),
5. Usvajanje projekta (projekat mora biti jasan, prepoznatljiv za okolinu i mora mu se obezbijediti ekološka dozvola),
6. Odabir izvođača radova,
7. Sagledavanje mogućnosti angažovanja kooperanata.

KAMPANJA

Da bi se izbori vodili na način kako to želi politički subjekt koji izlazi na lokalne izbore, neophodno je dobro planirati. Planiranje može biti višestrano, ali je veoma bitno dobro planirati predizbornu kampanju.

⁸ Politička platforma nezavisnih kandidata „Građevinska dozvola 2012“

⁹ Konsultanti su ljudi sa bogatim političkim iskustvom koji podržavaju politiku nezavisnih kandidata.

¹⁰ Stubovi samci – nezavisni kandidati

¹¹ Krov predstavlja sistem kadrova (nezavisni kandidati) i program za izbore.

¹² Projektni tim – uzak krug ljudi koji osmišljavaju, vode, kontrolišu predizborne i izborne aktivnosti (3-5 ljudi).

Kampanja je skup dviju ili više vremenski, tematski i ciljno povezanih aktivnosti političkih subjekata u cilju promovisanja kandidata političkog subjekta ili nezavisnog kandidata radi pridobijanja podrške političke javnosti. Kreirati dobru kampanju znači:

- Racionalno upravljati raspoloživim vremenom,
- Racionalno koristiti raspoložive kanale komunikacije, i
- Kreiranje poruke biračima.¹³

Političke kampanje u Bosni i Hercegovini zvanično su ograničene na mjesec dana. Dakle, svi politički subjekti trebaju izvršiti pripreme za predizbornu kampanju, a zvanično kampanju mogu započeti 30 dana prije datuma određenog za izborni proces. U vremenu zvanične predizborne kampanje, ukoliko se racionalno ne raspolaže vremenom, politički subjekti mogu doći u situaciju da ne odrade svoju političku kampanju na zadovoljavajući – planirani način, što će im se odraziti na izborni rezultat.

Komunikacija sa potencijalnim biračima ima izuzetan značaj i treba joj posvetiti posebnu pažnju. Smisao komunikacije sa biračima, sadržan je u razmjeni poruka, čije su funkcije upozorenje, savjet, informacija, izražavanje mišljenja ili ubjeđivanje birača zašto baš da se glasa za taj politički subjekat. Jedna od najproblematičnijih odrednica komunikacije odnosi se na kategoriju „namjere“, budući da se ona može shvatiti dvojako, kao svjesna namjera da se komunicira i kao svjesna namjera da se postigne unaprijed postavljen cilj.¹⁴

Poruka biračima predstavlja misaonu cjelinu koju politički subjekt ili nezavisni kandidat šalju ciljnoj grupi koju žele pridobiti. Da bi bila efikasna i prihvatljiva, poruka mora biti kratka i ne bi trebala da sadrži više od trideset riječi. Ključna ideja osnovne poruke je da se ona stalno ponavlja na svim predizbornim skupovima, na plakatima i na medijima, kako bi se, po principu propagande, utisnula u svijest birača.

Određivanje uloge pojedinca

Programom aktivnosti nezavisnih kandidata podijeljene su uloge pojedinaca. Najveću odgovornost nosi nezavisni kandidat za načelnika općine koji je i vođa tima. Džordž Maksvel kaže: „Vođenje je uticaj“¹⁵. Stoga je važno, pri planiranju učešća nezavisnog kandidata na lokalnim izborima, procijeniti njegovu sposobnost da utiče na buduće birače.

Za lokalne izbore u općini Sapna 2012. godine, bilo je jasno da samo pojedinci koji imaju leaderske sposobnosti mogu biti nosioci funkcije nezavisnog kandidata. Nosilac vođstva na ovim izborima je bio nezavisni kandidat za načelnika općine. On je dobio zadaću da formira tim koji će provesti sve aktivnost do izbora, te da ti članovi tima moraju, najviše,

¹³ Kurtić, N. 1997. Tehnike izbornog marketinga, Tuzla, Bosnia ARS, s. 59-61.

¹⁴ Tomić, Z. 2004. Komunikacija i javnost, Beograd, Čigoja štampa, s. 9-15.

¹⁵ Maxsvel, J. 2005. Developing the Leader Withing You (prevod), Beogead, Algoritam izdavaštvo, s. 17.

odgovarati njemu. On formira tim koji se naziva „izborni štab“ i definiše smjernice za vođenje predizborne kampanje, bira savjetnike i određuje pregovarače sa drugim političkim subjektima.

Pored „izbornog štaba“ i savjetnika (konsultanata), vođa tima, svakom od nezavisnih kandidata, a koji su prihvatili platformu zajedničkog djelovanja, određuje ulogu nosioca svih aktivnosti na „svom terenu“, odnosno na teritoriji na kojoj on smatra da može imati najviše uticaja na birače. Svi nezavisni kandidati čine tim, a pojedinačno promovisu i lobiraju za izbore. Svaki od njih bira svoje saradnike – aktiviste, te predlaže vođi tima iste radi provjere i potvrđivanja istih.

Način izvršenja obaveza

Izvršenje planiranih zadataka predstavlja važnu, ako ne i najvažniju aktivnost u predizbornoj kampanji. Izvršenje zadataka može biti lično ili povjereno nekom od članova ili simpatizera nezavisnih kandidata, koji prihvatanjem obaveze postaju aktivisti u predizbornim aktivnostima.

Lično se izvršavaju obaveze na provođenju predizbornih aktivnosti od strane nezavisnog kandidata, dok se posredno izvršenje zadataka vrši putem aktivista u izbornom postupku. Načini izvršenja zadataka mogu biti:

- Organizovanje i učešće na javnim predizbornim skupovima,
- Komunikacija sa biračima preko sredstava informisanja,
- Komunikacija sa biračima savremenim metodama uz korišćenje informaciono-tehnoloških sredstava,
- Lična komunikacija sa biračima putem kućnih posjeta, zajedničkih susreta ciljnih grupa, komunikacije na poslu ili ulici itd.

ORGANIZOVANJE I UČEŠĆE NEZAVISNIH KANDIDATA NA PREDIZBORNIM SKUPOVIMA

Formiranjem dvije liste nezavisnih kandidata i određivanjem vođe tima, kandidata za načelnika općine, planirani su i organizovani javni skupovi. Analizom političkog okruženja, locirana su područja na kojima su nezavisni kandidati, na samom startu, imali nešto značajniju podršku. Kako je cilj odluke da proizvede povoljne efekte u budućim aktivnostima¹⁶, stoga se i vodilo računa da prvi javni skupovi dvije nezavisne liste i nezavisnog kandidata na lokalnim izborima 2012. godine, proizvedu povoljne efekte, te da psihološki utiču na neodlučne birače i na entropiju političkog organizovanja, do tada, najjačeg političkog subjekta SDA.

Paralelno sa planiranjem i održavanjem prvih javnih skupova, izborni štab nezavisnih kandidata je sugerisao vođi nezavisnih kandidata da se pregovara sa političkim subjektima koji nemaju svog kandidata za načelnika općine, kako bi isti podržali njega kao kandidata, te zajedničkim skupovima omasovili iste radi efekta psihologije mase.

¹⁶ Hadžiahmetović, Z. & Kulović, Dž. 2007: Odlučivanje, Tešanj, Fakultet za menadžment i turizam, s. 7.

S obzirom da je na dvije liste bilo 10 nezavisnih kandidata, te jedan nezavisni kandidat za načelnika općine, odlučeno je da se u zajedničkom radu i predizbornim aktivnostima nastupa na isti način kao i organizovana politička partija. U svim mjesnim zajednicama su planirani i održani predizborni skupovi sa velikim brojem učesnika, dok je centralni predizborni skup planiran i održan u centru općine, na otvorenom, samo nekoliko sati prije izborne šutnje. Svi nezavisni kandidati su učestvovali na svakom predizbornom skupu i bili su maksimalno posvećeni. U provođenju plana aktivnosti, angažovani su privrednici u podršci nezavisnih kandidata, tako da je na svaki predizborni skup u mjesnim zajednicama bio organizovan prevoz iz drugih mjesnih zajednica, radi omasovljenja predizbornih skupova.

Komunikacija sa biračima preko sredstava informisanja

Komunikacija sa biračima putem sredstava informisanja bila je planirana i ostvarena na dva načina: predstavljanjem kandidata na lokalnom radiju i pisanjem saopštenja za javnost. Za medijsko predstavljanje na radiju bili su zaduženi nezavisni kandidat za načelnika, kao vođa nezavisnih kandidata, i nosioci lista nezavisnih kandidata. Politika medijskog predstavljanja je bila fokusirana na dosadašnje rezultate načelnika općine i trenutnog nezavisnog kandidata za načelnika, te smjernice iz programa koji je napravljen ciljano za kampanju na području općine.

Saopštenja za javnost rađena su ciljano za aktivnosti političkih suparnika. U tim saopštenjima su kritikovani politički subjekti i pojedinci, ali nikada sa spomenutim imenom nekoga iz „protivničkog tabora“. Ovakav način saopštenja je bio dovoljno provokativan da izazove reakcije „druge strane“ sa direktnim prozivanjem imenom i prezimenom, što je nezavisnim kandidatima obezbedilo simpatije, a odraziće se na rezultat izbora. Birači su osuđivali direktna prozivanja, tako da su ista sa suprotne strane, donosila svakodnevno nove simpatizere nezavisnim kandidatima.

Komunikacija sa biračima savremenim metodama uz korišćenje informaciono-tehnoloških sredstava

U savremene metode, korištene u predizbornoj kampanji 2012, posebnu pažnju je imao internet i društvene mreže, prije svih fejsbuk, na kojima su nezavisni kandidati imali svoju prezentaciju, objavljivali saopštenja, izvještaje sa predizbornih skupova, davali fotografije i video-zapise sa tih skupova. Jedan od pokazatelja zainteresovanosti informatički pismenih birača bio je broj posjeta i broj prijatelja nezavisnih kandidata na toj stranici, što se približavanjem izbora omasovljavalo. Nedostatak ovakvog načina komunikacije je bio nepoštivanje etičkog kodeksa, pa je bilo komentara koji su bili neargumentovani, paušalni, provokativni, pa i vulgarni. Ovakvi komentari su se prenosili na ulicu, te je bilo i neugodnih i nepristojnih razgovora na tim stranicama.

Lična komunikacija sa biračima putem kućnih posjeta, zajedničkih sijela ciljnih grupa, komunikacije na poslu ili ulici

Lična komunikacija sa biračima je jedan od veoma čestih načina komuniciranja sa biračima. Kandidati, lično ili putem svojih aktivista, žele

doći do svakog birača, kako bi ga pridobili za ostvarivanje svog političkog cilja. S obzirom da je predizborna kampanja vremenski ograničena, ovaj vid komunikacije sa biračima mora početi mnogo ranije nego što započne zvanična politička kampanja. Lična komunikacija se ostvaruje, najčešće, sa uglednim domaćinima i članovima zajednice kako bi se oni pridobili za svoje političke ciljeve i kako bi oni postali „agitatori“ za političke ciljeve političkog subjekta ili nezavisnog kandidata.

Nakon pridobijanja uglednih ljudi i domaćina, veoma često se sa njima dogovori sijelo u njihovoj kući ili kući nekog drugog simpatizera nezavisne liste ili nezavisnog kandidata ili političkog subjekta koji je uspio pridobiti takvog čovjeka za sljedbenika, kako bi on okupio članove svoje porodice, rodbine i prijatelja. Na ta sijela bi došli kandidati koji bi predstavili svoj program i svoj politički cilj, tražeći pri tome potporu od prisutnih.

Komunikacija na poslu je, takođe, čest slučaj političkog zagovaranja. Obično se uz kafu na radnom mjestu, pred izbore, pojavi tema o politici i kandidatima i tada se pokušavaju ubijediti kolege za koga da glasaju. U političkoj kampanji, politički moćnici koriste sva moguća sredstva za usmjeravanje birača. Dešavaju se i situacije u kojima ti moćnici prijetnjama i ucjenama „nagovaraju“ da se glasa za političku stranku ili za nekog od kandidata na listi političke stranke ili za nezavisnog kandidata.

REZULTATI LOKALNIH IZBORA

Rezultati lokalnih izbora predstavljaju procenat ili brojno stanje dobijenih mandata na lokalnim izborima, odnosno procenat ostvarenja predizbornog plana političkog subjekta ili nezavisnog kandidata.

S obzirom da su rezultati lokalnih izbora u općini Sapna do 2012. godine prezentirani i analizirani u prvom dijelu ovoga rada, neophodno je prikazati rezultate lokalnih izbora iz 2012. Analizom tih rezultata biće prikazani rezultati svih političkih subjekata, sa posebnim osvrtom na rezultate nezavisnih lista i nezavisnog kandidata za načelnika općine Sapna.

Izborni rezultati su pokazali da je politička stranka SDA pojedinačno najjača politička partija sa najviše osvojenih mandata – 6 (šest) od ponuđenih 23 kandidata na listi, da „**Nezavisna lista Ismet Omerović**“ ima 5 (pet) osvojenih mandata od liste sa 8 kandidata, Stranka za BiH ima 4 osvojena mandata – lista 23 kandidata, SDP je osvojio 2 mandata na listi od 23 kandidata, SBB – 1 mandat – lista 23 kandidata, SEP – 1 mandat od 15 kandidata na listi, **Nezavisna lista Zaseok 1 – mandat od dva kandidata na listi**, te nezavisni kandidat Sadik Suljić koji je djelovao samostalno. Ostali politički subjekti nisu osvojili mandate u općinskom vijeću. Nezavisna lista Ismet Omerović i Nezavisna lista Zaseok su bile liste čiji je kandidat za načelnika bio nezavisni kandidat, koga su podržale i ostale političke partije, osim SDA i SDP.

Treba napomenuti da je SDA izgubila oko 40 % svojih birača, te je, nakon saopštavanja rezultata izbora, sa 30,30 % osvojenih glasova birača po prvi put postala opoziciona stranka u općinskom vijeću Sapna.

Rezultati pokazuju da je nezavisni kandidat za načelnika općine Sapna osvojio 2949 glasova ili 50,86 %, te pobijedio direktnog konkurenta kandidovanog i podržanog od strane SDA, koji je dobio 254 glasa manje ili 4,38 %. Kandidat SDP je dobio 467 glasova manje od svoje političke partije iz čega se zaključuje da je isti glasove svojih birača usmjerio na jednog od kandidata njegovih protivnika. S obzirom da su ostale političke partije podržale nezavisnog kandidata za načelnika, osim SDU i nezavisnog kandidata Sadika Suljića, realno je zaključiti da je kandidat SDP svoje glasove ustupio kandidatu SDA.

ZAKLJUČAK

Polazeći od činjenice da političke partije od pojave višestranačja u BiH, razvijaju političku i kadrovsku infrastrukturu, u njima je sve veći otpor pristupu „novih i mlađih“ kadrova koji najčešće ostaju bez ikakvog razloga izvan političke utakmice.

Do kraja izbora na području općine Sapna, SDA je bila suvereni politički vladar i vladalo je mišljenje da nisu važni kadrovi, odnosno ljudi u političkoj utakmici, nego koga će predložiti SDA. Floskula „da SDA predloži medvjeda za načelnika općine u Sapni, on će biti izabran za načelnika“, podgrijala je atmosferu i ohrabrila nezavisne kandidate, posebno onoga koji je već ranije bio biran za načelnika, i to kao kandidat SDA, a njegova ranija partija ga je smatrala „istrošenim“, koji treba da se „skloni“ i prepusti mjesto drugima.

Manja grupa starijih političara SDA, zaobidenih na stranačkim listama, trebali su biti „političke žrtve“ nadolazećih mlađih političara. Rezultati lokalnih izbora pokazali su da je ljudski faktor dominantan u izbornom postupku, odnosno da je važno koji čovjek se kandiduje, kakvi su njegovi kvaliteti, a ne ko ga kandiduje.

INDEPENDENT CANDIDATES IN THE ELECTION PROCESS

Nusret H. Hamidović, Ph.D.

Abstract: Democratization of society in Bosnia and Herzegovina that has been began in nineties affected the development of other and different opinion and formation of political subjects who took part in elections. Beside unfortunate events happend in first phase of the introduction muptiparty system, democratization has continued to develop, and development of democratization affected on development of political subjects. Weakening system of national and political subjects goes gradually, but as results of that weakening arise new political parties and encourage individuals who takes part in elections. Local elections are important for the functioning of real government that has daily contacts with citizens, so, every person has great responsibility to independent candidate for local elections. These candidates are called independent. They, in case of elections have direct responsibility to voters who voted them and they can't hide behind political subject.

In 2012 local elections, according to Central Election Commission of Bosnia and Herzegovina, there were 279 candidates for regular procedure and 51 certified independent candidate for guaranteed mandates for national minorities. This work is based on a planned and conducted campaign of independent candidates for mayor of

municipality and aldermans in Sapna, as well as analysis of the results of these candidates in 2012 local elections.

Key words: *independent candidate/s, elections, hustings*

LITERATURA

1. Bongrand, M. 1986: *Le marketing politique*, France, Presses Universtarias,
2. Hadžiahmetović, Z. & Kulović, Dž. 2007, *Odlučivanje*, Tešanj, Fakultet za menadžment i turizam
3. Hamidović, N. 2012: „*Entropija političkog sistema i izbornog procesa u opštini Sapna i moguće koristi takvog stanja za lokalne izbore 2012. godine*“, Banja Luka, Evropski Defendologija centar.
4. Kurtić, N. 1997: *Tehnike izbornog marketinga*, Tuzla, Bosnia ARS,
5. Marušić, E. 2012: *Planiranje*, Split, Pomorski Fakultet
6. Maxsvel, J. 2005: *Developing the Leader Withing You* (prevod), Beogead, Algoritam izdavaštvo
7. Tomić, Z. 2004: *Komunikcija i javnost*, Beograd, Čigoja štampa,
8. www.Izbori.ba, Pregled ovjerenih nezavisnih kandidata za Lokalne izbore 2012.
9. www.izbori.ba, rezultati izbora 1998. godine
10. www.viser.edu.rs, Organizovanje
11. <http://www.pfst.hr>, planiranje